

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Схвалено

Вченою радою

Національного університету «Києво-
Могилянська академія»,

Протокол №8 від 16 червня 2016 р.

**Освітньо-наукова програма
провадження освітньої діяльності
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти
для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії
за спеціальністю 082 Міжнародне право**

Київ – 2016

Освітньо-наукова програма, за якою провадитиметься освітня діяльність третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю «082 Міжнародне право» розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» (редакція від 13.03.2016 р.) і «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 266 від 23.03.2016 р.

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Укладачі програми:

Василенко Володимир Андрійович - доктор юридичних наук, заслужений юрист України, професор кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук НаУКМА;

Петров Роман Арестович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук НаУКМА;

Антонович Мирослава Михайлівна – доктор права, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук НаУКМА;

Черненко Зоряна Степанівна – доктор філософії в галузі права (Ph.D., Польща), доцент кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук НаУКМА.

Гарант освітньо-наукової програми:

Василенко Володимир Андрійович - доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук НаУКМА;

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Наукова освіта – це третій цикл освіти, спрямований на підготовку висококваліфікованих науковців і викладачів шляхом поєднання цілеспрямованого структурованого навчання і здійснення наукових досліджень, що забезпечує високий рівень фахових знань і формування дослідницької культури, відповідної світовим та європейським академічним стандартам.

Засадничим принципом наукової освіти в НаУКМА є стимулювання самостійної та продуктивної дослідницької діяльності, підтримка фахової активності й прагнення до нових знань, відкритості до комунікації і взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти.

Освітньо-наукова програма для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності «**082 Міжнародне право**» має на меті підготовку нового покоління висококваліфікованих фахівців, які будуть здатні працювати за найкращими світовими стандартами, зберігаючи та творчо розвиваючи головні досягнення вітчизняної правознавчої науки.

Освітньо-наукова програма в обсязі **54 кредити ECTS** включає:

I. Цикл загальної підготовки

1.1. Дисципліни науково-теоретичної підготовки

1.1.1. Нормативні

1.1.2. Вибіркові

1.2. Дисципліни науково-практичної підготовки

1.2.1. Нормативні

1.2.2. Вибіркові

1.3. Дисципліни мовної підготовки

1.3.1. Нормативні

1.3.2. Вибіркові

II. Цикл професійної підготовки

2.1. Нормативні дисципліни

2.2. Вибіркові дисципліни

Навчальні дисципліни пропонуються аспірантам на першому і другому роках навчання. Форма навчання – денна. Форми аудиторної роботи передбачають можливість максимального забезпечення індивідуальних дослідницьких потреб аспіранта й особливостей підготовки за різним фахом: варіативні форми аудиторної роботи самостійно планують викладачі окремих дисциплін; у кожному курсі передбачено індивідуальні консультації. Завдання для самостійної роботи максимально пов'язані з планом і завданнями індивідуального дослідницького проекту аспіранта.

Координацію і методичне забезпечення дисциплін циклу загальної підготовки освітньо-наукових програм у Національному університеті «Кієво-Могилянська академія» здійснює Докторська школа ім. родини Юхименків (заснована 2008 р.), що є навчально-дослідницьким підрозділом і має на меті створення навчального середовища, сприятливого для набуття аспірантами фахової зрілості, спроможності до творчої ініціативи та самостійних наукових досліджень, навичок і досвіду комунікації у рамках міжнародної академічної спільноти.

Адміністрація Докторської школи ім. родини Юхименків здійснює постійний моніторинг результатів навчання, даних зворотного зв'язку від аспірантів і науковців, що надають наукову освіту в НаУКМА, зокрема щодо змісту навчальних дисциплін, наукового керівництва, виконання індивідуального наукового дослідження, публікації та презентації результатів дослідження. Отримані відомості є основою для перегляду форм і методів наукової освіти з метою підтримання високої академічної культури.

Щороку за ініціативою самих аспірантів чи адміністрації НаУКМА можуть пропонуватися додаткові тренінги, відкриті семінари, навчальні дослідницькі проекти, відкриті лекції, літні школи та інші навчальні події, що формують DS Curriculum - спеціальну відкриту програму Докторської школи ім. родини Юхименків.

З метою забезпечення якості навчання в рамках DS Curriculum для всіх аспірантів першого року навчання передбачено загальний *вступ до наукової освіти*, який відбувається у вигляді тренінгу й включає такі теми:

- Інформація про процедури та стандарти наукової освіти в НаУКМА;
- Загальний огляд змісту дисциплін освітньо-наукових програм;
- Робота з базами даних і користування бібліотекою;
- Процедури співпраці з науковим керівником;
- Контроль, звітність і критерії оцінювання роботи аспіранта;
- Можливості участі аспірантів у науковій роботі в НаУКМА;
- Можливості міжнародної академічної мобільності.

Важливою складовою моделі наукової освіти в НаУКМА є участь аспірантів усіх років навчання у щорічній звітній конференції «A LINEA». Матеріали до конференції готуються за наданими рекомендаціями і зразками, а секції модеруються представниками проектних груп освітньо-наукових програм.

Основна мета конференції – ознайомити спільноту аспірантів і викладачів із задумом дослідження, оприятити його внутрішню логіку, сформулювати віднайдені результати й проблемні моменти, запропонувати міркування щодо свого дослідницького проекту в контексті загальних тем міждисциплінарних секцій, які заохочують до рефлексії над загальними питаннями соціальної та етичної відповідальності науковця, наукової новизни і примноження знань, поширення наукових результатів у міждисциплінарному і поза-фаховому контексті, економічного аспекту науки.

У рамках конференції відбуваються гостьові лекції, методологічні воркшопи, загальні семінари для аспірантів усіх спеціальностей.

І. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Цикл загальної підготовки (**35 кредитів ЄКТС**) складається з трьох блоків дисциплін: науково-теоретичної, науково-практичної і мовної підготовки, що сприяють формуванню інтегральної компетентності третього рівня освіти – *здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.*

У кожному блоці передбачено нормативні дисципліни й надано можливість вибору дисциплін задля забезпечення ефективної реалізації індивідуальних дослідницьких проєктів аспірантів.

Навчальні результати, передбачені циклом дисциплін загальної підготовки, розвивають здатності активного дослідника до фахової діяльності у трьох сферах:

- Сфера Д (дослідження) – знання фаху і предмета дослідження, ґрунтовна обізнаність із методологічними підходами і сучасними методами наукових досліджень, високий рівень володіння навичками і технологіями пошуку та обробки наукової інформації;
- Сфера К (комунікація) – виховання здатності до репрезентації і спілкування в межах глобальної наукової спільноти, що включає навички мовлення, письма та презентації англійською мовою, а також уміння формулювати результати дослідження в тій формі, яка потрібна для певної мети чи аудиторії, навички викладача;
- Сфера М (менеджмент) – поєднує навички планування та управління науковими проєктами, пошуку наукових грантів, розвиток особистісної ініціативності, уміння формувати робочі групи і дослідницькі спільноти; здатність планувати свою кар'єру.

Курси тематичного блоку «**1.1. Дисципліни науково-теоретичної підготовки**» забезпечують формування системного наукового світогляду, ґрунтовні знання філософських засад наукового пізнання, загальних методів наукового дослідження, розуміння засад академічної культури й етики, здатності до інтелектуального ризику та перегляду наукових парадигм на основі розуміння історичності науки і критеріїв науковості.

№	Назва	ЄКТС	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
І. Цикл загальної підготовки							
1.1. Дисципліни науково-теоретичної підготовки							
<i>1.1.1. Нормативні</i>							
1	Логіка, методологія та етика наукового дослідження	4	120	52	65	3	Іспит
2	Прикладна філософія	3	90	26	61	3	Залік
<i>Всього</i>		<i>7</i>	<i>210</i>	<i>78</i>	<i>126</i>	<i>6</i>	
<i>1.1.2. Вибіркові</i>							
1	Історія науки	3	90	26	61	3	Залік
2	Право і держава	3	90	26	61	3	Залік
<i>Всього (один із курсів)</i>		<i>3</i>	<i>90</i>	<i>26</i>	<i>61</i>	<i>3</i>	<i>1</i>
Разом		10	300	104	187	9	

1.1.1. Нормативні дисципліни

1. Логіка, методологія та етика наукового дослідження

Викладає: д. філос. н., доц. Лютий Т. В.

Основна мета курсу – допомогти аспірантам оволодіти актуальними загальнонауковими компетентностями через ознайомлення з провідними тенденціями в розвитку філософії та методології науки. Курс включає розгляд засадничих світоглядних проблем сучасної науки, ознайомлення з ключовими методологічними проблемами науки, виокремлення глобальних тенденцій у трансформації наукової картини світу та визначення провідних функцій науки в житті суспільства. Слухачі курсу зможуть виокремити ціннісні й етичні засади наукової діяльності та принципи формування професійної етики вченого.

За допомогою основних елементів логіки наукового пізнання, окреслених у курсі, через удосконалення навичок логічного аналізу й вивчення основних загальнонаукових дослідницьких методів і методик, аспіранти зможуть самостійно формувати системний науковий світогляд. Курс сприяє оволодінню навичками генерування та інтерпретування нових ідей, умінню виявляти, ставити та вирішувати проблеми, розроблювати теоретичні концепції, виявляти нові тенденції розвитку науки і критично оцінювати їхній потенціал.

2. Прикладна філософія

Викладає: д. філос. н., проф. Менжулін В. І.

Основна мета курсу – інтегрувати й удосконалити вже набуті на попередніх етапах навчання загальнонаукові (філософські) компетентності та скористатися ними для визначення й розв'язання актуальних теоретико-пізнавальних, світоглядних, культурних, соціальних, політичних та етичних проблем, що постають чи можуть постати перед науковцями у зв'язку з їхньою професійною діяльністю.

Аспіранти будуть залучені до осмислення широкого кола практичних питань на основі опанування культури філософського мислення, що передбачає вміння визначати філософські аспекти в рамках спеціальних наукових досліджень і дисциплін та оволодіння навичками їхнього аналізу. У курсі формуватимуться навички проектування професійної діяльності з урахуванням етичних норм, історичного досвіду, культурних традицій, соціально-політичних тенденцій тощо, здатність до інтелектуального ризику та перегляду наукових парадигм.

Окрема увага приділятиметься навичкам ведення міждисциплінарного діалогу на засадах науковості та толерантності, умінню формулювати переконливі аргументи на підтвердження наукових гіпотез.

1.1.2. Вибіркові дисципліни

1. Історія науки

Викладає: д. філос. н., доц. Лютий Т. В.

Метою курсу є ознайомлення аспірантів із основними етапами становлення науки, історичними типами наукової та технічної раціональності й формування на основі цих знань уміння здійснювати історико-наукове дослідження в межах власного фахового зацікавлення.

У курсі зіставляються і розрізняються наукова, філософська та релігійна картини світу, формується здатність розуміти їхню сутність, специфіку та взаємозв'язки на основі розуміння науки як історичного феномену.

Шляхом порівняльного аналізу критеріїв науковості аспіранти зможуть досягти розуміння ролі науки в розвитку цивілізації. Слухачі курсу набудуть здатності кваліфікувати напрями власних дослідницьких проектів у контексті розвитку науки й цивілізації. Під історичним кутом зору аналізуватимуться системи цінностей, на які орієнтуються вчені, визначатиметься роль ідеології та міфів в історії науки.

2. Право і держава

Викладає: к. ю. н., доцент Цельєв О. В.

Метою курсу є ознайомлення аспірантів з загальною системою історичних, теоретичних і концептуальних знань про еволюцію моделей взаємодії держави і правої системи.

У курсі будуть розглядатися методології, методики та організаційних основ державного регулювання права для обґрунтування державної політики, знаходження шляхів вирішення сучасних проблем розвитку.

Слухачам курсу буде запропонований порівняльний аналіз світового досвіду державного і правового регулювання різних сфер діяльності: державного управління, політики в сфері економіки й освіти, соціальної політики.

У результаті роботи в курсі аспіранти зможуть:

- Розуміти особливості права, як явища яке передує виникненню держави і яке може існувати без держави.
- Розуміти неможливість існування держави без права чи поза правом.
- Розуміти правовий характер державної влади та відповідно правовий спосіб її формування в тому числі шляхом виборів та інших правових шляхів її легітимації.
- Використовувати ключові поняття та термінологію яка стосується правового конституювання та організації державної влади
- Розуміти роль держави в процесі правотворчості та реалізації права;
- Розуміти роль права в забезпеченні контролю за діяльністю державної влади;
- Розуміти значення правового способу застосування державного примусу;
- Розмежовувати право і закон;
- Розуміти та аналізувати з правової точки зору практичні ситуації, які виникають в процесі правотворчості та правозастосування, які можуть привести до виникнення протиріч між правом та державою;
- Знаходити правові шляхи подолання протиріч між правом і державою.

У рамках блоку «**1.2. Дисципліни науково-практичної підготовки**» аспіранти отримують змогу набути навичок володіння засобами комунікації та інформаційними технологіями для передачі знань про наукові результати і збільшення впливу результатів наукових досліджень у академічному, економічному та соціальному контекстах; здобудуть уміння використовувати інформаційні й комунікаційні технології для самостійного дослідження, викладання й управління науковою діяльністю, знання про основні наукометричні показники й ресурси для оцінки потенціалу дослідження.

№	Назва	ЄКТС	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
1.2. Дисципліни науково-практичної підготовки							
<i>1.2.1. Нормативні</i>							
1	Робота з інформаційними ресурсами	3	90	26	58	6	Іспит
2	Викладання у вищій школі	3	90	26	61	3	Іспит
3	Викладацька практика	3	90	26	61	3	Залік
<i>Всього</i>		<i>9</i>	<i>270</i>	<i>78</i>	<i>180</i>	<i>12</i>	
<i>1.2.2. Вибіркові</i>							
1	Сучасні методики викладання, особливості он-лайн освіти	3	90	26	61	3	Залік
2	Менеджмент наукових проєктів	3	90	26	61	3	Залік
<i>Всього (один із курсів)</i>		<i>3</i>	<i>90</i>	<i>26</i>	<i>61</i>	<i>3</i>	<i>1</i>
<i>Разом</i>		<i>12</i>	<i>360</i>	<i>104</i>	<i>241</i>	<i>15</i>	

1.2.1. Нормативні дисципліни

1. Робота з інформаційними ресурсами

Викладає: к. н. соц. ком. Назаровець С. А.

Мета курсу – сформувати у аспіранта систему знань та вмінь щодо ефективної інформаційної діяльності, яка передбачає використання універсальних і спеціалізованих інформаційних ресурсів, комерційних і відкритих джерел наукової інформації, ознайомлення з тенденціями розвитку інформаційних ресурсів та сучасними практиками пошуку інформації у мережі Інтернет.

Слухачі курсу здобудуть уміння планувати й ефективно проводити інформаційну роботу (збір та аналіз наукових джерел) для проведення дослідження; навчатися використовувати основні наукометричні показники, ресурси, а також відповідне програмне забезпечення, інформаційні та комунікаційні технології для ефективного пошуку, збереження та аналізу наукової інформації.

У курсі розглядатимуться альтернативні метрики вимірювання наукової активності й сучасні практики репрезентації наукової інформації.

У контексті аналізу тенденцій розвитку інформаційних ресурсів будуть представлені принципи інтегрування до процесу публікації і поширення дослідницьких результатів, генерування впливовості наукових концепцій на основі етики наукових публікацій.

2. Викладання у вищій школі

Викладає: д. психол. н., проф. Чернобровкін В. М.

Основне завдання курсу – послідовне занурення слухачів у практику викладання (від загальних відомостей про законодавче регулювання сучасної освітньої практики, освітні стандарти і нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти різних рівнів – до практичних навичок моделювання навчальних подій і форм аудиторної роботи у відповідності до очікуваних навчальних результатів).

Слухачі курсу набудуть вміння застосовувати принципи когнітивної структури навчання за таксономією освітніх цілей Б. С. Блума (1956) при розробці змісту навчальних дисциплін, оволодіють інструментами і формами оцінювання результатів навчання.

У курсі будуть представлені типові форми документування навчального процесу згідно з вимогами законодавства і навчального закладу/інституції; засоби комунікації та інформаційних технологій для передачі знань про наукові результати і збільшення впливу результатів наукових досліджень у академічному, економічному та соціальному контекстах.

Важливим аспектом курсу є формування вміння вести етичну комунікацію зі студентами й колегами, обізнаність із прийомами демонстрування принципів академічної доброчесності та плекання високої академічної культури.

3. Викладацька практика

Викладає: д. психол. н., проф. Чернобровкін В. М.

Цей курс є практично орієнтованим і має на меті сформувати уміння планувати й проводити аудиторні заняття (лекції, семінари, практичні заняття) з урахуванням особливостей і вимог фахової підготовки, а також визначати систему оцінювання результатів аудиторної та самостійної роботи студентів, виконання ними усних і письмових завдань.

З огляду на практичні потреби щоденної викладацької практики будуть розглянуті методики залучення студентів до науково-орієнтованого і студентоцентричного навчання; засоби координації самостійної роботи слухачів курсу; ведення ефективної комунікації із учасниками курсу; способи розв'язання проблемних ситуацій під час проведення аудиторних занять; види і форми контрольних завдань, особливості проведення лекційних і семінарських занять із філософських дисциплін у вищих навчальних закладах.

Важливим аспектом курсу є формування навичок етичної комунікації зі студентами й колегами, обізнаність із прийомами дотримання принципів академічної доброчесності та плекання високої академічної культури.

Проходження практики передбачає відвідування та проведення аспірантами лекційних і семінарських занять у рамках курсів, що викладаються в НаУКМА.

1.2.2. Вибіркові дисципліни

1. Сучасні методики викладання, особливості он-лайн освіти

Викладає: к. філос. н. Криворучка Л. Д.

Курс спрямований на формування навичок інтерактивного викладання й здатності залучати слухачів до самостійного навчання і навчання у співпраці.

Слухачі курсу засвоять алгоритми проведення занять і особливості оцінювання результатів навчання за такими інтерактивними методиками: демонстрування моделі виконання фахових завдань (scaffolding), вирішення дослідницьких проблем (problem based learning – PBL), діалогічна співпраця (Philosophy for Children – P4C). У межах курсу буде запропоновано приклади застосування інтерактивних методик у відповідності до вимог української вищої освіти і навчання різновікових груп, а також аналіз недоліків і обмежень запропонованих методів.

Також у рамках курсу здійснюватиметься аналіз дидактичних особливостей і нових викликів для викладача у процесі планування он-лайн навчання, можливостей поєднувати он-лайн і традиційні форми навчання та перевірки знань. Буде здійснено огляд відкритих освітніх ресурсів і програмного забезпечення для ефективного навчання і комунікації в он-лайн середовищі.

2. Менеджмент наукових проектів

Викладає: д. н. держ. упр., доц. Чала Н. М.

Мета курсу – сформувати вміння розробляти, планувати й ефективно реалізовувати наукові проекти за базовою моделлю проектного менеджменту (знання процесів і процедур ініціювання, ведення й завершення проекту) із доцільним застосуванням відповідного програмного забезпечення. Окрема увага приділятиметься виробленню навичок обрахування проектних кошторисів, оцінювання результатів проекту і планування проектних ризиків, уміння планувати робочі завдання в часі і встановлювати пріоритети у проектній діяльності.

Складовою курсу є також опанування навичок науково-організаційної діяльності завдяки обізнаності з принципами формування робочих груп, етичної ділової комунікації, техніками підвищення ефективності використання робочого часу й наполегливості в досягненні поставлених завдань у визначені терміни; уміння працювати автономно та ініціативно.

Серед тем курсу важливе місце посідає також проблематика стратегічного планування й формулювання цілей наукового проекту з урахуванням актуальних тенденцій розвитку наукової галузі й прагматики соціального контексту.

Третій тематичний блок циклу загальної підготовки «**1.3. Дисципліни мовної підготовки**» спрямовано на удосконалення рівня володіння українською та англійською мовами, досягнення вміння доказово й обґрунтовано викладати результати наукового дослідження, брати компетентну участь у комунікації і взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти.

Особливістю планування цього циклу є широка пропозиція модульних вибіркового дисциплін з англійської мови (5 дисциплін по 2 кредити ЄКТС), з-поміж яких аспіранти мають обрати не менше двох складових для формування свого індивідуалізованого мовного курсу в обсязі 4 кредитів ЄКТС, що дасть змогу суттєво підвищити рівень практичного володіння англійською мовою у сфері майбутньої наукової діяльності.

№	Назва	ЄКТС	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
1.3. Дисципліни мовної підготовки							
<i>1.3.1. Нормативні</i>							
1	Культура наукової мови	3	90	26	30	4	Залік
2	Наукова англійська мова (Academic English)	3	90	52	35	3	Іспит
3	Наукове письмо англійською мовою за напрямками: (Academic Writing in Humanities, Sciences, IT)	3	90	52	35	3	Іспит
<i>Всього</i>		9	270	156	105	9	Іспити - 2 Заліки - 1
<i>1.3.2. Вибіркові модулі для індивідуалізованого курсу "Наукова англійська мова 2"</i>							
	Наукові презентації англійською мовою (Academic Presentation)	2	60	26	30	4	Залік
	Написання грантових пропозицій (Grants and Project Writing)	2	60	26	30	4	Залік
	Корективний курс англійської мови	2	60	26	30	4	Залік
	Підготовка до міжнародних тестів (TOEFL та IELTS)	2	60	26	30	4	
	Особливості перекладу наукової літератури	2	60	26	30	4	Залік
<i>Всього (не менше 2 дисциплін)</i>		4	120	52	60	8	2
Разом		13	360	182	166	12	Іспити - 2 Заліки - 3

1.3.1. Нормативні дисципліни

1. Культура наукової мови

Викладає: д. філол. н., проф. Ожоган В. М.

Мета курсу – сформувати вміння вживати мовні одиниці з якнайбільшою комунікативною доцільністю відповідно до норм української літературної мови. Окрема увага приділятиметься виробленню навичок літературного редагування наукового тексту, досягнення точності, логічності, простоти, стислості й виразності мовлення. Курс поглиблює знання про мовні норми, науковий стиль, особливості мовної організації наукових текстів різних жанрів, охоплює складні питання українського слово- і формовживання, творення й уживання синтаксичних конструкцій та пунктуації.

Основні теми: Значення, складники та сучасні проблеми культури наукової мови; лексична нормативність наукового тексту: попередження помилок, спричинених впливом російської мови; уживання іншомовної лексики та правопис слів іншомовного походження; складні випадки відмінювання й уживання іменників і займенників у науковому тексті; словозміна та правопис прикметників і числівників; правильне вживання і правопис дієслівних форм, прислівників та прийменників; уникнення в науковому тексті невластивих українській мові синтаксичних конструкцій; правильна побудова простих ускладнених речень і розділові знаки в таких структурах; правильна побудова та пунктуаційне оформлення складних речень; способи передавання чужого мовлення, оформлення цитат, редагування наукового тексту.

2. Наукова англійська мова (Academic English)

Викладає: к. філол. н., доц. Василенко І. В.

The purpose of the course Academic English is to develop the language skills – vocabulary, grammar, sentence structure, punctuation – essential for mastering academic style and communicating effectively in academic discourse. PhD students will be guided through various strategies of academic writing, in particular, problem statement, literature review, methodology section, as well as academic genres, such as summary, review, abstract, research proposal (thesis proposal). The course participants will be supported through the main stages of drafting a PhD thesis proposal regarding its composition and language features. The course will also contribute to strengthening the presentation skills applied in academic environment. The evaluation of the course participation will be based on the students' practical activities in class and timely submission of the requested assignments.

3. Наукове письмо англійською мовою за напрямками (Academic Writing in Humanities, Sciences, IT)

Викладає: к. філол. н. Мазін Д. М.

The course aims at developing strong practical skills necessary for successful writing of a research article in English within one's field of studies to be published in a peer-reviewed journal. Planned as an integral part of PhD curriculum, the course is designed to lead PhD students through the main stages of preparing research publications as requested in their academic fields. The course will focus on the structure elements, appropriate vocabulary and grammar features of a research article, as well as deepen the PhD students' level of expertise in linguistic skills that are required in English writing for academic purposes.

1.3.2. Вибіркові модулі для формування індивідуалізованого мовного курсу «Наукова англійська мова-2»

1. Наукові презентації англійською мовою (Academic Presentation)

Викладає: к. філол. н. Мазін Д. М.

Курс спрямований на поглиблення навичок підготовки та здійснення наукових презентацій англійською мовою в академічному середовищі. Студенти PhD-програм зможуть практично оволодіти мовними та поведінковими стратегіями підготовки до різних видів наукових презентацій, зокрема виступу на науковій конференції або участі у груповому обговоренні (panel discussion), розвинуть вміння ефективно запитувати і відповідати на різні види запитань під час презентацій. Курс “Academic Presentation” удосконалисть відповідні навички володіння англійською мовою (лексичні та граматичні особливості), необхідні для повноцінної комунікації в усному академічному дискурсі. У програмі курсу також передбачено розвиток відповідних навичок англійськомовного наукового письма, необхідних для підготовки ефективного письмового заявляння для участі у міжнародних наукових конференціях (conference proposal, conference abstract).

2. Корективний курс з англійської мови

Викладає: к. філол. н., доц. Василенко І. В.

Мета цього курсу – підвищення рівня володіння англійською мовою для науково-освітнього вжитку серед тих слухачів PhD-програм, які відчувають потребу в додатковій підтримці з вивчення мови. Курс буде особливо корисним для аспірантів/докторантів, які потребують посиленої уваги до збагачення словникового складу, розвитку певних аспектів граматики та синтаксису після проходження нормативного курсу з англійської мови “Academic English”.

3. Написання грантових і проектних пропозицій (Grants and Project Writing)

Викладає: к. філол. н. Мазін Д. М.

Цей функціональний курс спрямований на формування та удосконалення писемних мовленнєвих навичок з англійської мови, необхідних для структурованої й успішної підготовки, аналізу, розробки та написання проектних і грантових пропозицій з метою пошуків фінансової або технічної підтримки науково-дослідних проектів. Протягом курсу буде приділено необхідну увагу різним аспектам володіння мовою – лексичним, граматичним, синтаксичним – які є основою для успішного писемного оформлення грантових і проектних пропозицій згідно з поширеним міжнародним досвідом.

4. Особливості перекладу наукової літератури англійською мовою

Викладає: к. філол. н., доц. Василенко І. В.

Мета цього курсу – сформуванню та закріпленню умінь на достатньому фаховому рівні виконувати писемний переклад науково-дослідних матеріалів у сфері власних наукових досліджень з англійської на українську або з української на англійську мову. Слухачі курсу на практичному матеріалі розглянуть специфіку перекладу як різновиду інтелектуально-мовленнєвої діяльності, опанують основними аналітичними підходами, а також лексико-граматичними і стилістичними навичками, необхідними для успішної передачі змісту, понять і концепцій (а не лише слів) мовленнєвими засобами української або англійської мови.

5. Підготовка до міжнародних тестів (TOEFL та IELTS)

Викладає: к. філол. н., доц. Василенко І. В.

Тести є орієнтованими на перевірку основних мовних навичок: читання, аудіювання, мовлення і письма. Курс знайомить зі структурою міжнародних тестів і дає змогу практичного засвоєння вказаних навичок шляхом виконання відповідних типів завдань, а також поглиблення знань граматики та лексики.

II. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Цикл дисциплін професійної підготовки (16 кредитів ЄКТС) складається з двох блоків дисциплін – нормативних і вибіркових.

Тематичний блок «**2.1. Цикл нормативних дисциплін**» професійної підготовки містить чотири курси, що спрямовані на формування навичок ефективного планування та здійснення математичного дослідження, здатності до науково-організаційної діяльності, співпраці в межах фахової спільноти та комунікації задля подальшого практичного впровадження його результатів. Ці дисципліни виховують здатність ефективно спілкуватися із спеціальною та загальною аудиторіями, а також представляти складну інформацію у зручній та зрозумілій спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи.

№	Назва	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
II. Цикл професійної підготовки							
<i>2.1. Нормативні</i>							
1	Розробка дисертаційного проекту	3	90	26	58	6	Іспит
2	Аспірантський дослідницький семінар	4	120	52	62	6	Залік
3	Наукові дослідження в сфері міжнародного права і європейського права. Сучасні виклики і тенденції	3	90	26	58	6	Іспит
4	Методологія наукових досліджень: сучасні підходи та тенденції розвитку	3	90	26	58	6	Іспит
5	Теорія міжнародного права	3	90	26	58	6	Іспит
<i>Всього</i>		<i>16</i>	<i>480</i>	<i>156</i>	<i>294</i>	<i>30</i>	Іспити - 3 Заліки - 1

1. Розробка дисертаційного проекту

Викладає: д. ю. н., проф. Василенко В.А.

Основна мета курсу – ознайомлення аспірантів із нормативними документами і чинними вимогами до дисертаційних робіт в Україні, типовою структурою дисертацій, процедурами проходження захисту дисертаційної роботи.

У курсі надається методична і практична підготовка до здійснення дисертаційного дослідження та викладу його результатів, визначення мети і завдань дослідження, його теоретико-методологічних засад і джерельної бази, основних етапів роботи над темою. Аспіранти розглядатимуть суть і технології наукової роботи, навчатимуться виконувати науковий огляд літератури і здійснювати постановку проблеми дисертації.

Основні теми: Нормативна база щодо підготовки і захисту дисертацій в Україні. Науковий апарат дисертаційного дослідження. Нормативний та позитивістський підходи в науковій роботі. Огляд літератури і постановка проблеми дисертації. Аналіз нормативно-

законодавчої бази по темі дисертації. Розробка теоретичних і практичних пропозицій, які несуть елементи наукової новизни. Апробація результатів дисертаційного дослідження. Презентація власного дисертаційного проекту.

Курс передбачає проведення занять в інтерактивному форматі. Очікуваний результат курсу – підготовка аспірантами індивідуальних дисертаційних проектів за затвердженими темами.

2. Аспірантський дослідницький семінар

Викладає: д. ю. н., професор Петров Р. А.

Основна мета семінару – створення навчально-наукової дослідницької групи, робота в якій допоможе аспірантам здійснювати дисертаційні дослідження на належному рівні та у відповідності до встановленого плану.

Курс надає можливість опрацювати практичні навички аспірантів із застосування правових методів в наукових дослідженнях. Дисципліна спрямована на надання студентам можливості розвинути і критично осмислити надбання різних (передусім європейських) правових сімей в юридичній науці і практиці у відповідності до сучасних методів правового дослідження.

Від учасників курсу вимагається систематично представляти проміжні результати своїх досліджень, що є одним із найважливіших засобів формування здатності до систематичної наукової роботи і комунікації.

Курс надає можливість аспірантам здійснювати презентації та апробацію перших результатів власних наукових досліджень, брати участь в наукових дискусіях, переймати позитивний досвід у проведенні дисертаційних досліджень іншими аспірантами, отримувати рецензування та консультації досвідчених вчених щодо методів і результатів власної дисертаційної роботи.

Основні теми: Форми і методи представлення результатів власних наукових досліджень. Роль та форми проведення наукових форумів (семінарів, конференцій, круглих столів, симпозіумів, панельних дискусій тощо). Вимоги до матеріалів, які подаються для участі в наукових конференціях, їхня типова структура.

Курс передбачає проведення занять в інтерактивному форматі, викладається на 1 і 2 році навчання.

3. Наукові дослідження в сфері міжнародного права і європейського права. Сучасні виклики і тенденції

Викладає: д. ю. н., професор Петров Р. А.

Дана дисципліна надає можливість отримати уявлення про сучасні концепції та поняття, які застосовуються в дослідженнях в сфері міжнародного права і європейського права. Дисципліна спрямована на надання студентам можливості ретельного і критичного осмислення надбання різних наукових шкіл в сфері міжнародного права і європейського права і практиці міжнародних судових органів у відповідності до сучасних методів правового дослідження (включаючи міждисциплінарні дослідження). Після успішного завершення вивчення дисципліни, студенти будуть краще розуміти вплив міжнародно-правових систем на національну правову систему в процесі інтеграції України до європейського правового простору та отримають навички під час групової роботи по застосуванню сучасних методів в наукових дослідженнях в сфері міжнародного права і європейського права.

4. Методологія наукових досліджень: сучасні підходи та тенденції розвитку *Викладає: д. ю. н., проф. Козюбра М. І.*

Метою курсу є ознайомлення аспірантів (здобувачів) з надбаннями сучасного наукознавства та юридичної науки в галузі методології правових досліджень та поглиблення у них навиків використання широкого методологічного інструментарію в дисертаційних дослідженнях.

Основна увага в курсі буде зосереджена на:

- Подоланні застарілих, спрощених, а часом і хибних уявлень про методологію правознавства, які все ще продовжують мати місце у вітчизняному правознавстві;
- З'ясуванні співвідношення між методологією правознавства та методологією права та значенні їх розрізнення для наукових правових досліджень;
- Особливостях наукового правового пізнання порівняно з пізнанням в інших науках – природничих і соціальних та специфіці застосування у правовому пізнанні методів;
- Співвідношення істини і цінностей науки і мистецтва в правовому пізнанні; можливостях, особливостях та межах досягнення істини в правових дослідженнях;
- Аналізі півнів методології правознавства та особливостей їх використання в різних галузях правознавства в умовах зростання інформації та постійного ускладнення законодавства;
- Особливостях сучасного юридичного мислення та його значенні для аргументації отриманих результатів дослідження.

Метою курсу є ознайомлення аспірантів (здобувачів) з надбаннями сучасного наукознавства загалом та правознавства зокрема в галузі методології правових досліджень подолання в них застарілих спрощених або й хибних уявлень методології правознавства та поглиблення навиків використовувати відповідний оновлений методологічний інструментарій в процесі дослідження ними тем своїх дисертацій.

Значне місце у курсі буде відведене розкриттю співвідношення між методологією правознавства і методологією права та значення їх розрізнення для правових досліджень; особливостей правового пізнання, поєднання у ньому істини і цінностей.

Окрема увага у зв'язку з цим зосереджуватиметься на з'ясуванні специфіки права як способу світосприйняття, співвідношення у ньому науки і мистецтва.

Також будуть проаналізовані рівні методології правознавства та особливості їх використання в наукових дослідженнях, специфіка методологічного інструментарію в умовах зростання інформації і постійного ускладнення законодавства.

Курс має сприяти формуванню та поглибленню у здобувачів нового юридичного мислення.

5. Теорія міжнародного права

Викладає: д. ю. н., проф. Василенко В.А.

Метою курсу є виховання вміння орієнтуватися і самостійно визначати тенденції розвитку міжнародного права в умовах інтеграції та глобалізації. У курсі будуть розглянуті здобутки різних моделей, шкіл і напрямів праворозуміння з метою їх синтезування у власних наукових дослідженнях.

За результатами роботи в курсі аспіранти набудуть:

- Уміння аналізувати напрями діалогу міжнародної правової системи й національних правових систем в умовах глобалізації, узагальнювати наукові досягнення різних

(передовсім європейських) правових сімей і використовувати їх у дисертаційних проектах;

- Здатність самостійно визначати напрями впливу міжнародно-правових систем на національну правову систему та її структурні елементи.
- Вміння застосовувати сучасні методи наукових досліджень у своїй науковій роботі і професійній діяльності та всебічно аргументувати свою позицію

2.2. Цикл вибіркового дисциплін

Цикл вибіркового дисциплін програми сформовано з урахуванням потреби виконувати оригінальні дослідження та досягати наукових результатів, які створюють нові знання і праворозуміння, із звертанням особливої уваги до актуальних задач/проблем і використання новітніх наукових методів.

Запропоновані дисципліни формують уміння використовувати основні положення та методи науки міжнародного права і науки європейського права, включаючи методи міждисциплінарних досліджень, при розв'язанні професійних завдань, формувати наукові моделі моделювання розвитку міжнародно-правових і національних правових систем.

№	Назва	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
II. Цикл професійної підготовки							
<i>2.2. Вибіркові</i>							
1	Актуальні проблеми міжнародного права	3	90	26	58	6	Залік
2	Актуальні проблеми права міжнародних договорів	3	90	26	58	6	Залік
3	Актуальні проблеми міжнародного права охорони здоров'я	3	90	26	58	6	Залік
4	Прикладні аспекти порівняльно-правових наукових досліджень	3	90	26	58	6	Залік
<i>Всього (не менше 1 курсу)</i>		<i>3</i>	<i>90</i>	<i>26</i>	<i>58</i>	<i>6</i>	<i>1 залік</i>

1. Актуальні проблеми міжнародного права

Викладає: доктор права, к.ф.н., доцент Антонович М. М.

В курсі розглядаються проблемні аспекти сучасного міжнародного права з точки зору тих змін, які відбуваються в ньому в останні десятиліття, а саме у зв'язку зі зміною його обсягу, появою нових суб'єктів міжнародного права, нових проблем із застосуванням, а точніше з порушенням міжнародного права. Увага акцентується на міжнародному звичаєвому праві, яке повинно діяти завжди, оскільки не потребує згоди держав на його застосування, та на тих змінах, які відбуваються в міжнародному звичаєвому праві.

Окрема тема присвячена принципам міжнародно-правової системи та відповідальності держав у міжнародних судових органах. У міждержавних відносинах розглядаються окремі аспекти суверенітету, незалежності, визнання держав, набуття території, окуповані території.

У питаннях юрисдикції держави розглядаються: юрисдикція над територією, морська юрисдикція, види юрисдикції держави над особою, обмеження на здійснення юрисдикції держав.

Серед аспектів застосування сили розглядаються: система безпеки, створена ООН та причини її недієздатності, гуманітарна інтервенція та зловживання цим поняттям, співвідношення права війни й гуманітарного права.

2. Актуальні проблеми права міжнародних договорів

Викладає: д.ю.н, професор Василенко В. А.

В курсі розглядаються міжнародні договори як універсальний інструмент регулювання міждержавних відносин. Аналізується питання ролі інституту міжнародних договорів в формуванні правових основ міжнародного правопорядку. Розглядаються питання правомірності і юридичної дійсності міжнародних договорів

У результаті роботи в курсі аспіранти:

- Набудуть практичних навичок досліджувати, упорядковувати, аналізувати, оцінювати тенденції та закономірності наукових досліджень в сфері міжнародного права.
- Здобудуть досвід проведення досліджень, аналізу, формулюванню пояснень щодо зв'язків між правом і державою та їх особливостями в сфері міжнародних договорів.

3. Актуальні проблеми міжнародного права охорони здоров'я

Викладає: PhD, доцент Черненко З. С.

У курсі будуть проаналізовані міжнародні правила, які виходять за межі традиційної сфери охорони здоров'я: зокрема, які регулюють інтелектуальну власність, сільське господарство, міграцію людей чи викиди, що може мати значний вплив на здоров'я людини.

Будуть розглядаються питання ролі національних і міжнародних правових актів у зміцненні здоров'я, пошуку співвідношення та консенсусу проблем зі здоров'ям та інших цінностей, таких як особиста свобода, свободи слова чи свобода підприємницької діяльності. Особливої уваги заслуговує оцінка масштабів і суті «права на здоров'я», як воно закріплене в міжнародних правових актах.

Учасники курсу залучаються до дослідження питання конфлікту між правом на медичну допомогу та захистом права інтелектуальної власності, між правом на громадське здоров'я (наприклад, боротьба проти тютюну) та принципів вільної торгівлі.

Курс охоплює широке коло питань, пов'язаних із правовими проблемами боротьби з інфекційними захворюваннями, глобалізації медичних послуг. З огляду на те, що наслідки й можливості для реагування на конкретну загрозу здоров'я часто знаходяться поза контролем однієї держави значної ваги набуває міжнародно-правове регулювання цих питань.

4. Прикладні аспекти порівняльно-правових наукових досліджень

Викладає: д. ю. н., професор Петров Р. А.

Курс присвячено аналізу сучасних концепцій та понять, які застосовуються в порівняльно-правових дослідженнях. Робота в курсі спрямована на надання аспірантам можливості ретельного і критичного осмислення надбання різних (передусім європейських) правових сімей в юридичній науці і практиці у відповідності до методів порівняльно-правового дослідження.

Учасники курсу будуть опрацьовувати нових підходів до застосування і тлумачення законодавства у відповідності з порівняльно-правовою методологією, і визначати сучасний стан і прогнозувати майбутній розвиток української правової системи в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів, що відбуваються у сучасному світі.

За результатами роботи в курсі учасники набудуть практичних навичок синтезування різних напрямів праворозуміння у власних наукових дослідженнях і застосування порівняльно-правових методів в наукових дослідженнях

НАБУТІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Завдяки оволодінню сукупністю дисциплін, які пропонуються слухачам в рамках освітньо-наукової програми «082 Міжнародне право» обсягом **54 кредити ЄКТС**, аспіранти зможуть набуті компетентностей, необхідних для провадження подальшої дослідницької та викладацької діяльності у сфері правознавчих досліджень і освіти.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
4. Здатність самостійно формулювати і вирішувати оригінальні дослідницькі завдання.
5. Вміння враховувати точки зору, що ґрунтуються на різних світоглядних, конфесійних та соціокультурних засадах.
6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
10. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
12. Навички передавання та поширення наукових знань.
13. Здатність розробляти і здійснювати наукові проекти.
14. Здатність до науково-організаційної діяльності і співпраці в межах фахової спільноти.
15. Здатність працювати в умовах обмеженого часу та ресурсів, а також мотивувати та керувати роботою інших для досягнення поставлених цілей.
16. Здатність доказово й обґрунтовано викладати результати власного дослідження українською мовою.
17. Здатність коректно представляти результати наукових досліджень англійською мовою для комунікації і взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти.
18. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Професійні компетентності:

1. Розуміння особливостей наукового правового пізнання порівняно з пізнанням в інших науках – природничих і соціальних та вміння використовувати їх у власних дослідженнях.
2. Розуміння особливостей співвідношення істини і цінностей в правовому пізнанні (і відповідно правовій науці), вміння користуватися ними у дисертаційних дослідженнях.
3. Розуміння відмінностей між методологією правознавства та методологією права та вміння застосовувати їх у своїх дослідженнях.
4. Вміння застосовувати різноманітні сучасні методи міжнародно-правових наукових досліджень в своїй науковій роботі і професійній діяльності.
5. Здатність збирати, аналізувати, систематизувати законодавство, що складає нормативну базу дисертаційного дослідження, виявляти прогалини, суперечності та інші його недоліки, формулювати власні пропозиції, спрямовані на їх подолання.
6. Розуміння та вміння застосовувати основні складові верховенства права в наукових дослідженнях.
7. Оволодіння навиками здійснення правової експертизи чинного законодавства та користування юридичною технікою розробки проектів нових законів, інших нормативно-правових актів.
8. Уміння оцінювати закони на інші нормативно-правові акти щодо їхньої відповідності європейським та міжнародним стандартам прав людини, оволодіння засобами і способами виявлення та подолання колізії між ними.
9. Оволодіння існуючими європейськими стандартами (вимогами) до обмеження прав людини та визначення меж таких обмежень.
10. Вміння аналізувати причини правопорушень в досліджуваних сферах правового регулювання та формувати пропозиції, спрямовані на їх усунення.
11. Здатність збирати, аналізувати, систематизувати міжнародно-правові акти, що складають нормативну базу дисертаційного дослідження, виявляти прогалини, суперечності та інші його недоліки, формулювати власні пропозиції, спрямовані на їх подолання.
12. Здатність вільно володіти сучасною юридичною термінологією та юридичною технікою в сфері міжнародного і європейського права
13. Вміння аналізувати та самостійно визначати тенденції та закономірності розвитку міжнародного права і європейського права та їх окремих галузей в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів, що відбуваються у сучасному світі
14. Здатність визначати сучасні здобутки різних типів шкіл науки міжнародного права і науки європейського права та синтезувати (поєднувати) і використовувати їх у власних наукових дослідженнях.
15. Здатність використовувати основні положення та методи науки міжнародного права і науки європейського права, включаючи методи міждисциплінарних досліджень, при розв'язанні професійних завдань

16. Вміння застосовувати різноманітні сучасні методи наукових досліджень, включаючи методи міждисциплінарних досліджень, в своїй науковій роботі і професійній діяльності
17. Здатність знаходити, аналізувати і узагальнювати практику міжнародних судів, включаючи суди міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань, в юридичній науці і практиці, критично її оцінювати та використовувати в дисертаційних дослідженнях.
18. Вміння самостійно визначати напрями впливу міжнародно-правових систем на національну правову систему та її структурні елементи, аналізувати форми і методи такого впливу на законодавство та юридичну практику України загалом та відповідні галузі зокрема, особливо в процесі імплементації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Доктринальне визначення міжнародного права.
2. Суб'єкти та об'єкти міжнародного права.
3. Джерела міжнародного права.
4. Система сучасного міжнародного права.
5. Глобальні проблеми сучасності і міжнародне право.
6. Поняття міжнародної правосуб'єктності.
7. Міжнародна правосуб'єктність держави (визнання, правонаступництво).
8. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій.
9. Міжнародна правосуб'єктність нетипових суб'єктів міжнародного права.
10. Міжнародний договір як джерело міжнародного права.
11. Міжнародний звичай.
12. Загальні принципи права.
13. Резолюції міжнародних організацій.
14. Рішення міжнародних судів.
15. Ієрархія норм міжнародного права.
16. Громадянство та державна приналежність.
17. Міжнародне звичаєве право про громадянство.
18. Проблема біженців у міжнародному праві.
19. Правове положення іноземців.
20. Поняття території в міжнародному праві.
21. Режими території.
22. Державна територія.
23. Res nullius та res communis.
24. Правові підстави територіальних змін.
25. Державні кордони.
26. Поняття та юридична природа міжнародно-правової відповідальності.
27. Кодифікація норм щодо відповідальності держав у міжнародному праві.
28. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
29. Міжнародно-протиправні діяння та міжнародні злочини.
30. Види і форми міжнародно-правової відповідальності.
31. Міжнародно-правові санкції. Поняття та юридична природа міжнародно-правових санкцій.
32. Підстави застосування міжнародно-правових санкцій/
33. Види і форми міжнародно-правових санкцій.
34. Підстави юрисдикції держави над особою.
35. Поняття права міжнародних договорів.
36. Кодифікація права міжнародних договорів.
37. Застереження до міжнародного договору.
38. Припинення дії міжнародного договору.
39. Міжнародний договір і внутрішньодержавний закон.
40. Природа прав людини.
41. Міжнародна система захисту прав людини.
42. Регіональні системи захисту прав людини.
43. Захист прав національних меншин та корінних народів у міжнародному праві.
44. Захист прав людини за міжнародним гуманітарним правом.
45. Співвідношення міжнародного і національного права у захисті прав людини.
46. Поняття права зовнішніх зносин.
47. Традиційне дипломатичне право.
48. Дипломатичне право міжнародних організацій.
49. Кодифікація міжнародного морського права.
50. Класифікація морських просторів.
51. Правовий режим територіальних вод.

52. Виключна морська економічна зона.
53. Режим континентального шельфу.
54. Міжнародно-правовий режим відкритого моря.
55. Режим міжнародних проток і каналів.
56. Поняття міжнародного повітряного права.
57. Правовий статус повітряного простору.
58. Правовий режим повітряної навігації.
59. Боротьба з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації.
60. Міжнародні організації в галузі цивільної авіації.
61. Поняття міжнародного космічного права.
62. Поняття права міжнародних організацій.
63. Суб'єкти права міжнародних організацій.
64. Джерела права міжнародних організацій.
65. Поняття міжнародного економічного права.
66. Принципи міжнародного економічного права.
67. Шлях України до ГАТТ/СОТ.
68. Україна та ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р.
69. Становлення та розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів.
70. Постійні міжнародні судові органи.
71. Юрисдикція міжнародних трибуналів ad hoc.